

Vesa Määttä kiitospuhe 15.12.2015

Arvoisat Svinhufvud-suvun ja Säätiön edustajat, kunnioitettu herra puheenjohtaja sekä rouva valtioneuvos. P.E. Svinhufvudin Muistosäätiön kirjallisuuspalkinto on suuri kunnia, huomionosoitus, jonka myötä presidentti Svinhufvud ja yksi hänen luottokenraaleistaan Karl Lennart Oesch jossain määrin taas kohtaavat toisensa. Luottokenraali-nimitys ennen kaikkea vie Mäntsälän kapinatapahtumiin 1932, jolloin Svinhufvud tehosti toimenpiteitä järjestyksen palauttamiseksi ja perusti esikunnan, johon Oesch kuului. Lisäksi Oesch nimitettiin uudeksi apulaissisäasiainministeriksi. Svinhufvud painotti Oeschille, että tilanne Mäntsälässä on selvitettävä, ja tilannehan selvitettiin.

Elämme mielenkiintoisia aikoja, semminkin kun geopolitiikka on palannut Eurooppaan. Tutkimusta tehdessäni koin vahvasti menneen ja nykyhetken lyöneen kolkolla tavalla kättä etenkin Ukrainan kriisin myötä. Nopeiden muutosten keskellä tutkimusprojektin alkamisvuosi 2011 tuntuu kovin etäiseltä, tuon vuodenhan me muistamme erityisen hyvin: Ukko-Pekan syntymästä oli kulunut 150 vuotta. Tuon vuoden muistoissa Oesch liittyi myös keskusteluihin, joita puheenjohtaja Vesikansa ja silloinen säätiön sihteeri Määttä kävivät. Keskusteluille riitti aikaa etenkin tien päällä, ja tie vei usein Kotkaniemeen. Myös Kotkanimen kohdalla käännteitä on riittänyt, hienoa että tilanne näyttää nyt hyvältä: ”Kotkaniemi pelastui museoksi”, otsikoi Karjala-lehti etusivullaan 26.11.2015. Todettakoon, että Karjala liittyi vahvasti Oescheihin, vaikkakin perheen lähtökohdat löytyivät Suomen rajojen ulkopuolelta.

Oeschin vanhempien kotikylä Schwarzenegg sijaitsee kuvan kauniissa ympäristössä, jota Alpit dominoivat. Vanhemmat Christian ja Anna olivat aikoinaan muuttaneet Sveitsistä Suomeen. Koti löytyi aluksi Karjalan kannakselta. Lennart Oeschin varsinainen lapsuudenkoti oli Tohmajärvellä.

Oeschillä oli mielenkiinto ylitse muiden, kasvit ja puutarhatyöt, ja noin parikymppiseksi asti hän ei olisi voinut kuvitellakaan ryhtyvänsä sotilaaksi. Tuolloin hän oli pasifisti. Mikä lopulta sai pasifisti Oeschin sotilasuralle, ehkä itsesuojeluvaisto ja vapaudenkaipuu. Taustalla vaikutti pelko Suomen sulauttamisesta Venäjään. Sotilasura alkoi partiopoikana ja jääkärinä Saksassa.

Oesch oli sangen suorapuheinen eikä oikein osannut varoa sanomisiaan. Hän myös paljasti suorasukaisesti näkemyksiään muistiinpanoissaan, ja hänen kirjoituksensa ovat suoranainen lahja tutkijalle. Varsinkin muistiinpanot 1920-luvun Euroopasta ovat mielenkiintoista luettavaa. Tuolloin hän teki pitkän opintomatkan Ranskaan. Oeschinkin päiväkirjamerkinnöistä havaitsee, kuinka matkailu avartaa ja ennakkoluulot karisevat ajan kuluessa. Aluksi hän suhtautui asenteellisesti Ranskaan ja löysi sieltä usein moitittavaa. Myöhemmin Pariisissa Oesch tunsii saapuneensa kotikaupunkiin sekä viihtyvän siellä aina hyvin. Itse asiassa Oesch matkusti virkansa puitteissa paljon Euroopassa 1920- ja 1930-luvuilla, solmi tuttavuuksia ja hyödyllisiä kontakteja. Yleisesikunnan päällikkönä ja Mannerheimin puolustusneuvoston jäsenenä Oeschillä riittikin niin sanotusti kysyntää kotimaassa ja ulkomailla.

Oesch ylennettiin kenraaliluutnantiksi 1936. Olisihan hänen kauluslaattansa sopinut se kolmaskin leijona, sillä suurimmat saavutukset olivat vielä edessä, tosin niiden jälkeen jotain aivan muuta.

Talvella 1940 Oesch joukkoineen torjui vihollisen rynnistyksen Viipurinlahden länsirannalla. Jatkosodan alussa hän johti joukkonsa Viipurin valtauksen, ja kaupungin eteläpuolella saatiin historiallisen suuri sotasaalis. Keväällä 1942 Oeschin Aunuksen Ryhmä torjui vihollisen kelirikkotaisteluissa Syvärillä. Suuri torjuntavoitto saatiin kesällä 1944, jolloin Oeschin alaisuudessa Kannaksella oli ollut enimmillään suurempi voimaryhmä kuin Suomen talvisodan armeija.

Oeschin vaikea aika alkoi syksyllä 1945, jolloin hänet vangittiin. Edessä oli sotarikossyytösten aika. Oesch tuomittiin, vaikka näyttö puuttui. Tutkinnan aikana hän joutui kuulusteluihin myös asekätkentäasiassa. Ennen tutkintaa ja sen aikana riitti aineksia draamallekin asiakirjojen tuhoamisen, pakomatkojen, poliittisten vankien, kirjeskandaalin, yllättävien tapaamisten ja sairauksien puitteissa.

Vähitellen Oesch sopeutui sodan jälkeiseen aikaan Suomessa, tosin katkeruus jäi, ja painajaiset vaivasivat.

Kenraali jonka johdolla puna-armeija pysäytettiin. Tämä tiedostetaan myös Sveitsissä, jossa yhä kunnioitetaan täysverisen sveitsiläisen, K. L. Oeschin muistoa, kuten tapahtui viime vuoden elokuussa. Tuolloin hän sai näyttävän muistomerkin Schwarzeneggiin. Kutsuvierasjoukossa oli

Sveitsin puolustusministeri Ueli Maurer ja Sveitsin ilmavoimien kaksi hävittäjäkonetta suorittivat ylilennon. Oesch olisi varmaan ollut mielissään tämänkaltaisesta huomiosta, toisaalta Helsingissä Hietaniemen hautausmaalla oleva Oeschin vaatimaton hautakumpu ilmentää osuvasti hänen luonnettaan. Nimittäin Oeschin mielestä itsensä korostaminen olisi turhaa, eikä parrasvaloissa oleminen pue ketään.